

EDUARD
FORNELLS
MARCO

UN ANDORRÀ UNIVERSAL

1887 - 1942

SETEMBRE - OCTUBRE 1989

Sala d'Exposicions del M. I. Govern - C/. Dr. Vilanova (Andorra la Vella)

Per primera vegada produïm una exposició monogràfica; es tracta d'algú que pel seu caràcter, o per la visió de futur que el conduí a l'èxit fora de casa, deixà una empremta força important com per recordar-lo.

La dimensió més amagada d'Eduard Fornells fou possiblement la que avui, molts anys després de la seva mort, resta entre tots nosaltres, evidentment em refereixo a la part humana i intel·lectual.

Penso que tan sols és un acte de justícia, que hauríem de repetir amb molts altres personatges que lluitaren, aquí o a l'estranger, perquè la nostra societat prosperés socialment i culturalment.

Roc ROSSELL DOLCET
Conseller d'Educació i Cultura

Altra vegada ens tornem a trobar i malgrat que regularment he vingut a veure els meus amics, o les meves muntanyes, he de confessar-vos que no he pogut deixar d'interessar-me pel desenvolupament cultural del meu País.

Això em produeix satisfacció i m'ajuda en els meus viatges arreu del món a explicar-ho i a fer conèixer Andorra d'una altra manera.

Explicar la vida del meu pare no ha estat gens fàcil; durant dos anys hem col·laborat estretament amb el Departament de Cultura del Govern d'Andorra, i he de confessar-vos que a vegades remenant pels records no he pogut evitar d'emocionar-me.

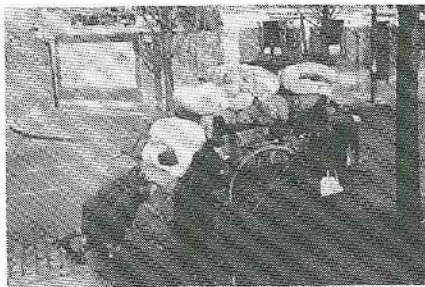
M'agradaria que en aquesta exposició, els joves hi trobessin un signe d'esperança, i tan sols els voldria dir que Voler és Poder.

Gilbert FORNELLS

UN ANDORRÀ UNIVERSAL: EDUARD FORNELLS (1887 - 1942)

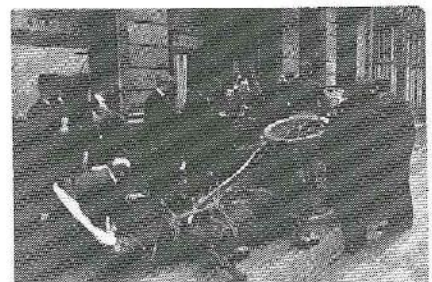
A hores d'ara, quan sembla que es vulgui posar entredit el nostre poble, les dades civils de la nostra identitat, com ens diem, què hem estat, qui han estat els nostres avantpassats – alguns dels qui això intenten no en tenen mena... – i tot allò que han sofert, és atractiu assajar d'inserir un andorrà, Eduard FORNELLS, conegut arreu del món, dins d'una època realment cabdal per explicar el nostre present europeu on, potser, molts no troben cap tipus d'arrels, amb motiu de l'exposició antològica pensada, concebuda, cercada, preparada, estructurada i realitzada per la Conselleria d'Educació i Cultura, concretament pel departament de cultura, amb l'ajuda inestimable de Gilbert FORNELLS, fill de l'artista.

El Marc

Qualsevol historiador de casa nostra o de fora de les nostres fronteres sap perfectament que la fi del segle XIX i l'inici del XX són coneguts com els temps d'espera bel.ligerant, de pau armada, de mobilitzacions lentes per fer del nostre món un espai salvatge. Les ambicions imperialistes, les rivalitats entre els estats europeus, la lluita per obtenir la supremacia naval entre Anglaterra i Alemanya, la cursa vers l'armament, els conflictes de Rússia als Balcans, els naixements dels anomenats nacionalismes, les rivalitats econòmiques; en definitiva, la fi d'una era i el començament d'una altra que posà nerviós el món sencer.

L'assassinat de Sarajevo, les declaracions de guerra, les invasions – morts i morts... –, dominadors i vencedors, la pau de Versalles que imposa regles de joc als perdedors, i ningú content; les altres signatures de tractats de pau, la creació de la Societat de Nacions per filar prim..., configuren pràcticament el nostre món des d'aquella meravellosa nit de 1899 que donà pas al primer dia de 1900, fins als anys 40, amb aquella altra grollera execució col.lectiva.

Aquesta, però, no és una història de morts i de ferits, de pau i de guerra, de supremacia dels importants, perquè els oprimits anaven per altres camins d'insubmissió o de submissió, per viaranys de revolució, per senderons de creences en ideologies místiques, alliberadores, d'arrels laiques o cristianes... Però no cal oblidar que l'any 1920, Pirandello estrenà «Sei personaiggi in cerca d'autore». I que, durant els dies 6 al 9 de setembre, s'aconseguí jalons històrics pels assassinats d'uns envers els altres: la «Batalla del Marne».

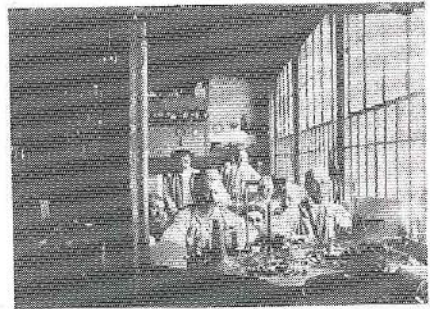

Mentre, tota una colla de menestrals autèntics, d'artistes, d'intel·lectuals honestos, de genis inversemblants, imaginaren un altre espai, una altra atmosfera: Plank, Einstein, Paulov, Lenz, Hofmann, Fleming, La Cierva, Marconi i tants d'altres ens facilitaren que poguessim

emprar, posteriorment, l'ona curta dirigida, la penicil·lina, el cautxú sintètic, l'estudi aprofundit de la genètica humana, la teoria dels reflexos condicionats, la teoria dels quanta, la teoria de l'espai i del temps, la radioactivitat artificial, l'autogir, la televisió i tantes i tantes – meravelles? – de la nostra civilització d'aquesta segona meitat del segle XX.

Però, no podem ni volem oblidar aquells feliços anys vint – feliços? –, amb aquella esperpèntica llei de la prohibició, i totes les seves seqüeles cinematogràfiques, i el fantasiós New Deal, i l'agònic Trotsky, i les depuracions..., absurdes i escarransides. Com tampoc podem esborrar la novel·la negra, magnífica, dels anys de la depressió dels Estats Units, i així apareixen Hammet, i MacDonald, i Himes, i McCoy i tants i tants. I mentre Hammet era cridat pel gran sacerdot de la caça de bruixes, Faulkner rebia premis i Hemingway seguia els «Dominguín» per les places de la pell de brau de les Espanyes, sords als sofriments de grans escriptors i artistes, conciutadans seus.

I durant aquella part de segle, la famosa, després, generació del 98 espanyola, amb Unamuno, amb Baroja, amb Juan Ramón, amb Machado i amb Valle Inclán, entre altres, que palesaven l'agonia d'un infern. Però, també, més tard, el grup del 27 amb Lorca, Hernández, etc., marcarien generacions, fins avui, fins sempre.

La guerra civil espanyola – que tant encisellà el món occidental – solcarà profunda-

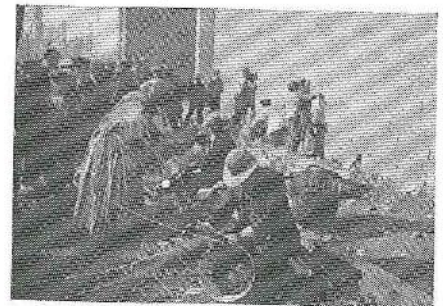

ment Eduard FORNELLS, des de París, així com la segona gran guerra mundial, a l'alba de la seva mort.

El nostre artista, Eduard FORNELLS, viu de prop o de lluny, tots aquests esdeveniments sociopolítics, econòmics i culturals, aquí sintèticament i subjectivament exposats, perquè ell no roman aïllat, i contempla, bocabadat, els «Temps moderns» de Chaplin, l'any 1935, o la visió escruixidora del Crist crucificat de Roualt, l'any 1935, o l'aparició de la «Muntanya màgica» de Thomas Mann, l'any 1920.

Són anys difícils on hi ha un esquinçament dolorós en els valors, en les estructures del pensar, en els capteniments socials, en la recreació socio-cultural, en definitiva, en les mitologies. (Penso que s'hauria de revisar totalment la quantitat de «llocs comuns» que, sovint, emprem quan parlem d'aquesta època, que va del 1900 al 1945).

I després, el terror de les guerres, les follies col·lectives, el nou concepte de diversió – pròleg de la drogadicció? –, de les èlites. I, també, el rebuig dels artistes, dels creadors, dels intel·lectuals davant d'una societat tan folla com la nostra. I els morts dels camps de batalla, i les paus, i els armistícis, i la prepotència d'uns, i el ser humà sempre, sempre, trepitjat... aquesta és la teranyina en la qual es mou el nostre artista.

Eduard FORNELLS és fill d'aquesta època, com tots nosaltres no ens expliquem, sinó és pel nostre entorn i per les nostres pròpies decisions al costat, i en contra, del nostre entorn. Com és fill dels cafetons i els «bistrot» de París i de Barcelona, i també del «cop» que li significà el «Guernica» de Picasso. Però, recordarà sempre la seva entrançable Andorra,

esma perduda i perduda en un racó dels Pirineus que, des del seu lloc important a París, intentarà plasmar en i amb petits objectes entranyables, que són els seus signes d'identitat. En definitiva, és un home creatiu, l'artista, esquinçat entre Andorra i el món del seu temps.

L'any 1935, el Sant Pare escriu i publica la terrible encíclica «Mit brennender Sorge», mentre Hitler – el poble alemany? – ocupa Àustria. L'any 1940 fou un any cabdal. SARTRE publica «L'être et le néant», que serà el resultat anguixós de l'home davant l'absurd de la guerra i de la mort.

Vista del barri antic d'Andorra la Vella amb casa Col·lector.

Retrat de l'artista amb la seva mare.

L'Home

Cal «Collectó» d'Andorra la Vella, al Principat d'Andorra, – casa que, encara, avui existeix –, un nom mític per a l'artista, per a la seva família i per a la seva vida creadora, es convertí en una mena de fixació psicològica que, més enllà del triomf internacional, li permeté la fidelitat envers una terra, la qual cosa sempre és una difícil disciplina. Un nom, ensems, que el mantindrà unit, de manera indefectible, al seu petit cau: Andorra. Nascut a Barcelona, Eduard FORNELLS I MARCO, el dia 14 d'abril de 1887, passa els seus primers

Ventura Fornells,
pare de l'artista.

cantant a l'Orfeó Català. Aquells anys de gravador-cisellador en cambra, transcorregueren al carrer Bruch, número 109, de Barcelona.

Si a la vida de Barcelona no li manquen atractius i suggestions, en la personalitat d'Eduard FORNELLS, però, sura un esperit de conqueridor. Deixa la seva Catalunya natal pel País Cantàbric, i el retrobarem l'any 1907 a la Companyia dels «Enceraments Francesos», a Santander. Allí, grava les matrius que s'em-

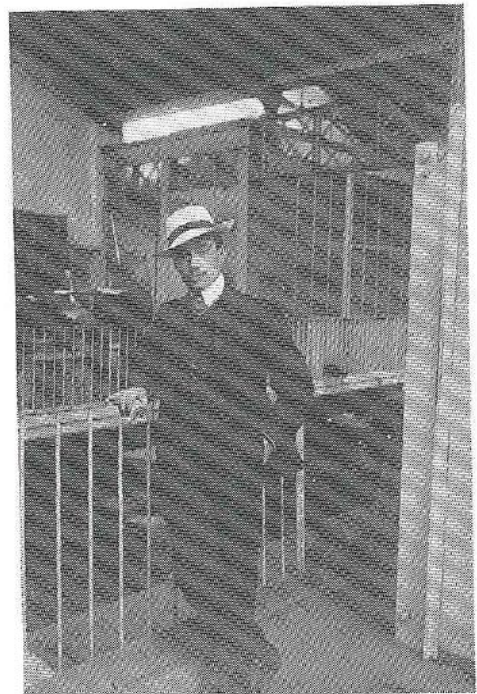
anys embolcallat per la mare i amb la sàvia presència del pare que desenvolupa la seva activitat menestral com a fuster, compaginant-la amb la de cobrador d'impostos.

Així, doncs, el jove Eduard FORNELLS viu la seva joventut a Barcelona; l'any 1902, obté el diploma de gravador-cisellador en metalls, lliurat per la Generalitat de Catalunya. A més a més, participa activament a la vida cultural de la capital catalana de principis de segle. Començament de segle realment voraginós per a Barcelona. Símbol de la seva inquietud, fou la seva admissió com a

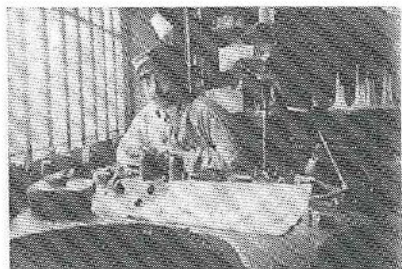
praran, després, per imprimir les cobertes de les caixes d'encerament, amb gran habilitat. La seva cosmologia personal i creativa l'empeny cap a París, a la fi d'aquell periple.

La capital de França, abans de la guerra del 14, és un centre d'atracció per als artistes europeus. La «Belle Époque», despreocupada i gràcil, ofereix un camp d'acció formidable a tots aquells qui volen assolir l'èxit. Com molts artistes – Pablo PICASSO, l'escultor català Pau GARGALLO, MIRÓ, etc. –, Eduard FORNELLS marxa cap a París. L'any 1909 el trobem instal·lat al número 40 del carrer Marbeuf. Dos anys més tard, coneix una persona que determinarà la seva vida. Eduard FORNELLS contrau matrimoni amb Joaquina AMAT i DURAN, nascuda a Sabadell, a l'església dels «Blancs Manteaux», a París, l'11 de novembre de l'any 1918. A la sortida del casament, les campanes de totes les esglésies anuncien l'armistici... S'havia pactat un nou temps d'espera per a la propera follia planetària. Quatre infants naixen d'aquella unió: dos fills i dues filles. Després de molts enurts, i en morir Eduard FORNELLS, el succeeix, l'any 1942, el seu fill Gilbert que, amb el temps i amb la nova situació socioeconòmica i tecnològica, engrandirà i diversificarà l'empresa familiar.

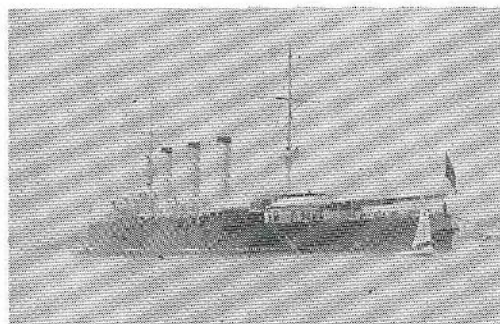
L'artista, en els tallers de la Société Générale des Cirages Français.

L'Artista

Fou realment cabdal per a l'artista conèixer René LALIQUE que havia revolucionat l'art de la joieria a la fi del segle precedent. FORNELLS participà en la creació de flascons de perfum per al perfumer Coty. Realitza obres de gran qualitat artística amb nombrosos procediments tècnics – que redueixen el cost de la vidriera de luxe, com digué, René LALIQUE –. Però, René LALIQUE es fixa en Eduard FORNELLS per la finesa dels seus gravats i de les seves estampacions. L'artista treballà amb LALIQUE des de l'any 1911, plaçat al número 40 del passeig La Reine – avui passeig Albert 1r –, a París. Eduard FORNELLS sempre se situà a l'avantguarda: amb els seus tinters que no vessen mai, els seus projectes de jocs d'escacs, d'exquisida finura, avui veritables peces de col·lecció, i tota mena d'objectes que compondran, a la llarga, una extensa i meravellosa obra. Cal observar-los i sospesar-los. Ivori? No! És plàstic...!

Viatja contínuament – com qualsevol creador que va més enllà del seu espai i del seu temps – a Alemanya, a Anglaterra per comprar primeres matèries, i per assolir i conèixer noves formes artístiques, i nous materials. Durant els anys 30, s'interessa pels termoplàstics i impulsa allò que, encara avui, constitueix la vocació de la societat FORNELLS: la transformació de les matèries plàstiques més sofisticades.

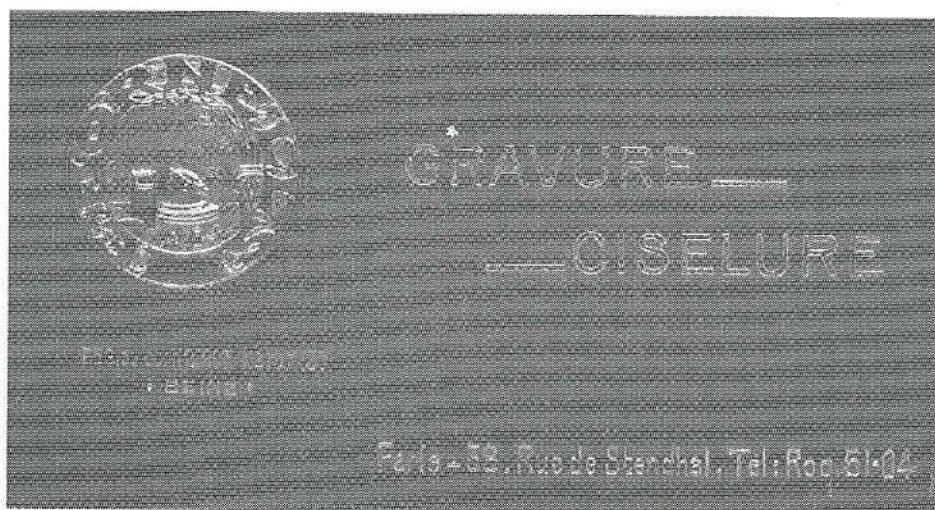

Quina serà l'aportació del jove gravador andorrà al cèlebre vidrier parisí? A més de l'habilitat d'artesà gravador, Eduard FORNELLS grava meravellosos models de flascons, dóna vida a petites estàtues, somnia i dóna vida a gerros de veritat, i reix de manera especial, en les escultures femenines, de concepció naturalista i ben caracteritzada.

Recepció oferta per Monsieur le Marechal Joffre a la Delegació del «Centre Català de Paris», el 28 d'abril de 1920.

Els anys passaran, com una mena de teranyina. La terrible guerra de 1914 havia modificat la producció dels tallers de LALIQUE que, en aquells moments, fabriquen material de laboratori de vidre, destinat als hospitals i a les indústries farmacèutiques. Eduard FORNELLS temptat, en un moment donat, pel «dream» americà – veu com alguns dels seus companys de taller emigren per «a fer fortuna» –, s'embarcà, però, en una altra aventura, seguint els consells del seu patró i amic que el dissuadí de marxar amb aquests mots màgics: «Amèrica és ací!». FORNELLS s'instal·la, pel seu compte, i crea la seva empresa, al número 38 del carrer Stendhal del 20è «arrondissement».

Tarja de presentació del taller de la Rue Stendhal.

L'empresa FORNELLS assoleix una ràpida ascensió. L'any 1919, sis gravadors, un escriptor, un mecànic, sortits de l'«École Boulle», i/o de les «Écoles Appliquées», són la base humana i artística de la producció dels tallers. Però nous materials van apareixent, a poc a poc. Fidel al seu esperit d'empresa i a la seva creativitat d'artista, el nostre gravador

andorrà s'afeccionarà molt ràpidament als plàstics; esculpeix els primers objectes en matèria plàstica i crea una premsa per a les seves noves fabricacions en acetat de cel·lulosa, a Rhone-Poulenc.

Els dos col·laboradors, FORNELLS i LALIQUE, deixant de banda tots els camps ja coneguts, estudien sense complex la transposició de les tècniques de la vidriera al treball del plàstic, donat que es tracta d'un veritable repte artesanal. Els decorats s'obtenen per gravat, cisellat sobre plaques de bronze, encaixades en motlles metàl·lics; després de l'emmotllament, la mà de l'home torna a entrar en acció per eliminar la rebava, polir, decorar i donar patina. D'aquesta tècnica, en naixen molts tipus d'objectes d'art que s'exhibiran en els tocadors de les «boniques» dels anys bojos: polvoreres, pintallavis, caixes i flascons... Els perfumers cèlebres, Bourgeois, Coty, Roger et Gallet, Lubin, Orsay, Patou, Lanvin, Worth consulten i s'assessoren amb FORNELLS, principalment pel que es refereix a les imatges de marca és a dir als anagrames.

L'any 1920, quan «el mestre FORNELLS» comença a utilitzar el plàstic, aquest material encara és únicament màgic, com diu Roland BARTHES. A l'any 1925, el 29 d'abril, tingué lloc l'exposició «Arts Decoratives et Industriels Modernes», a París, on Eduard FORNELLS assolí una important participació, al costat, sempre de René LALIQUE, ajudant-lo en el muntatge d'una font lluminosa, apreciada per tots els visitants de l'esmentada exposició.

L'any 1931, FORNELLS, emmotllant budes i reproduccions del temple d'Angkor, obté un gran èxit a l'Exposició Colonial Internacional, a París, pres per la cosmologia oriental.

L'exposició internacional d'«Arts et Techniques», de París de l'any 1937, reserva tot un pavelló a les matèries plàstiques. Eduard FORNELLS que hi participà, amb les seves boles de billar, tingué bona acollida. S'iniciava l'edat de la «Matèria Plàstica».

I allí, obtingué el diploma de la medalla d'or.

FORNELLS no s'adorm sobre els florsers. Àvid de descobertes i de novetats, crea les primeres boles de billar sintètiques, venudes amb el nom de «For». L'any 1936, seran admeses per algunes federacions internacionals d'aquest esport, donat que posseeixen la mateixa sonoritat i la mateixa densitat que l'ivori i no tenen els seus inconvenients: no es deformen i no es desvien. És cert: tot sovint, calia ajustar les boles d'ivori i canviar-les en el transcurs de les competicions internacionals. A més, el preu era molt elevat, donat que dels ullals de l'elefant només en sortien tres o quatre boles.

Amb les noves boles «For» es bategen alguns «rècords» del món: partida lliure-quatre-tres bandes i fantasia. L'any 1936 a Berna, BUTRON de Saragossa, feu una sèrie de 2.000 punts amb quatre repeticions. Exactitud, precisió, les «For» presenten les mateixes característiques reglamentàries que l'«Ivory Billiard Ball for Math», d'un diàmetre de 61,5-228 grams.

Gilbert FORNELLS continua la tradició, empra els gravats del seu pare, i conserva els seus clients, en particular els successors de René LALIQUE: Marc LALIQUE (1900-1977). Actualment, l'empresa s'ha anat especialitzant en la matèria plàstica industrial. Implantada, a Nangis (a 60 quilòmetres de París, a Seine-Marne), en una superfície de 4.000 m², dona treball a 50 persones.

Gilbert FORNELLS, colpit per «la Charte et Vocation du Mouvement E.T.H.I.C.» d'Ivon GATTAZ, que parlava de la successió i la continuïtat en els afers creatius, decidí trobar un col.laborador que seguís la filosofia del pare i del fill. Aquest cooperador fou, a la fi, Thierry FOURNIER, format en una bona escola i que, en definitiva, assegurà aquella difícil successió.

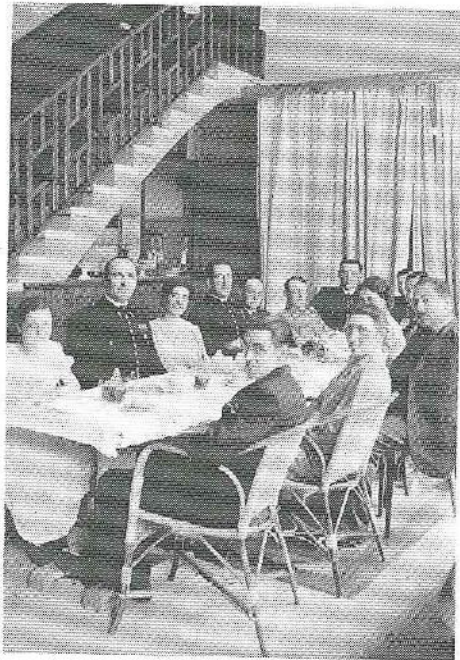
I el pare, segur, avui, de cap manera, negaria, ans el contrari, aquell savi lema: «Domina la matèria plàstica - la reflexió i l'habilitat».

L'Andorrà

Com hem dit més amunt, Eduard FORNELLS ni amagà ni esborrà mai el seu cordó umbilical andorrà. Però, Andorra, durant aquests primers 40 anys del segle que ens ha correspost viure, no era l'Andorra actual. Només cal contemplar les velles i belles fotografies que, d'un temps a aquesta part, són motiu d'exposicions i de recerques individuals o públiques.

Però cal, també, ser suficientment lúcids i saber que mai no hem estat aïllats. Hi ha hagut una mena d'osmosi en aquest nostre poble, entre allò que succeïa a l'exterior i el ressò a l'interior, encara que aquest esdevingués amb retard.

Anys claus per al nostre País: som a l'alba de la moderna Andorra: concessions de ferrocarrils, xarxes telefòniques, camins, carreteres i vies de comunicació, escoles, telègrafs, serveis de correus, marcaran el lent desenvolupament d'una societat patriarcal i agrícola cap a les formes actuals, encara que, en aquests moments, siguin els estats veïns qui assegurin alguns d'aquests serveis... Tot amb profundes sotragades interiors - revolució de 1933 - i la recepció activa i passiva dels grans conflictes europeus i mundials, i la guerra civil espanyola.

Interior del Saló de Te Fornells, situat a l'Avinguda Meritxell d'Andorra la Vella.

Ens han dit, de vegades, que Andorra és més aviat una història col·lectiva, com si les persones individuals i inalienables es diluïssin, fil a fil, en la xarxa d'una memòria sense fi. Però, no és veritat, no! De fora i de dins, andorrans d'origen o adaptats, o protegits, o refugiats, o impertinents utilitzadors, o senzills visitants, algunes persones han deixat petjada en el nostre present d'avui, com el coronel BAULLARD, o Isabelle SANDY, o el Bisbe Príncep BENLLOCH, o el Síndic CAIRAT... i tants d'altres. FORNELLS, des de París, es converteix en una mena d'«ambaixador» dels andorrans que pugen a la mítica capital. Rep Consellers Generals, prepara visites, acompanya autoritats i els seus amics del vell París, i se sent satisfet del seu paper, precisament perquè no oblida els seus orígens i pensa, tot sovint, en la seva casa de «Cal Collectó» d'Andorra la Vella. Ha triomfat a París, però conserva el seu tarannà d'emigrant. Com tants andorrans i andorranes, a començaments de segle – els 30 primers anys, principalment – marxaren més enllà de les fronteres del petit País, a la recerca del «dream» del treball i del benestar. Per què oblidar-ho i callar-ho?

Recuperar la història no és, només, arramassar objectes, prèviament venuts a baix preu, – avui comprats per un desvari –, és també parlar i evocar aquells que, des de fora i/ o des de dins, mantingueren plètes i refugis. O retre la justícia i l'equitat als qui, vinguts d'altres terres, ajudaren poc o molt – tant se val! –, que el relleu continués de mans a mans.

Anys de tènue i fràgil subsistència, on un grapat de pagesos andorrans assistiren a la davallada d'un món apocalíptic, des de capteniments humils, porucs i fermes: pobres d'aquells que volen ensenyar i doblegar els homes de la terra!

Col·locació de la primera pedra del Palau de la Música Catalana l'any 1905, obra de l'arquitecte DOMÈNECH I MONTANER, en què apareix Eduard Fornells, ja que formava part de l'Orfeó Català

A Andorra la Vella, va obrir un saló de te, davant de l'emplaçament antic de la Vegueria de S. E. el Copríncep Francès. Podeu imaginar el «scenario», l'època, les persones, els clients: un «saló de te»... a Andorra, als anys 30. A la porta, un escut d'Andorra, escolpit per FORNELLS i que, més tard, regalà al Síndic Francesc CAIRAT. Si aquelles parets poguessin parlar, de ben segur, ens assabentariem de tota mena de xafarderies, d'intrigues, de conciliàbuls, de pactes, de renyines, de petits o grans traïments, o de fermes i indelebles compromisos i fidelitats. Com parlarien, també, certament, les parets de Cal Sisco de Sans, de l'Hostal Calones, de l'Hotel Mirador, i les pedres fosques i grises de tantes fondes del nostre País...

Eduard FORNELLS romangué sempre molt lligat al seu País on tornà periòdicament. Apassionat per la fotografia fins i tot edità postals dels paisatges i dels vells pobles d'Andorra.

Timbals, senyeres, ànimes esmaperdudes, hospicis, lloc de refugi, malfiances, recers, plors i llàgrimes – que a nivell psicològic no té res a veure – i, després, sempre – Senyor! – el mateix ressentiment: «Jo tinc DRETS!». Ningú no té drets a res ni a ningú. Potser respecte, i si molt ho demanen i ho senten, a l'afecte. Segurament deu ser això... Com aquest senyor, de nom Eduard, dit FORNELLS, reconegut al món sencer, com a CREADOR – el negatiu, és el fotocopiador –, és a dir ARTISTA, i per tant, universal. Ho aconseguí des d'un petit racó: ANDORRA.

Una època d'inversemblant atractiu, en la qual un andorrà, Eduard FORNELLS i MARCO, deixà la seva empremta. Pel nostre País, per als qui Andorra ens ha pres, aquesta antològica creació de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern d'Andorra, no és només un just homenatge a un andorrà universal, sinó, també, la mostra d'afecte i un compromís de respecte envers Andorra.

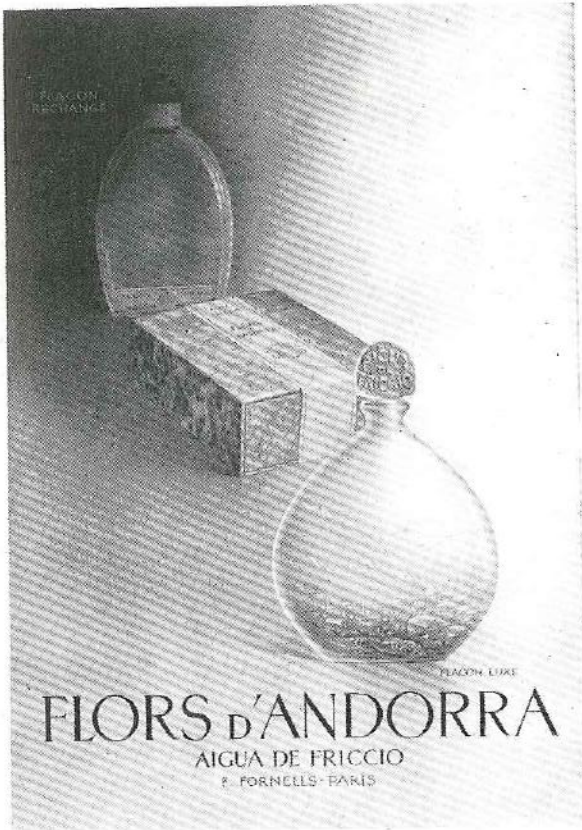
Antoni MORELL
Escàs, Principat d'Andorra, agost de 1989

Flasco original, peça única que ja figura en la col.lecció Duncan, realitzat vers els anys 30.

ELS VIDRES

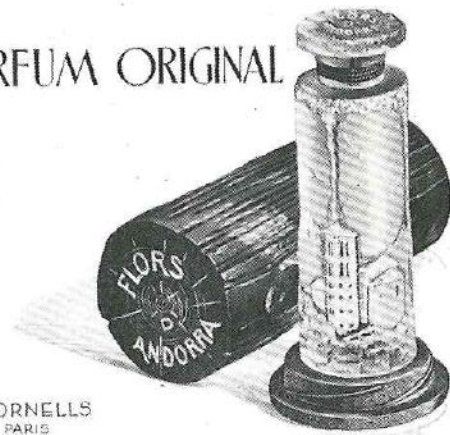
Flascó original, peça única que ja figura en la col.lecció Duncan, realitzat vers els anys 30.

FLACON RECHANGE : 40 Fr.

FLACON LUXE : 75 Fr.

PERFUM ORIGINAL

E. FORNELLS
PARIS

PRIX IMPOSÉ : 10 Fr.

Publicitat dels productes que, relacionats amb Andorra, comercialitza FLORS D'ANDORRA: aigua de fricció i perfum.

GRANDALLA

E. FORNELLS. PARIS

PRIX IMPOSÉ : 25 fr.

La publicitat a favor de la higiene, el desenvolupament i la vulgarització dels esports, la tendència actual a cultivar el cos humà fan que siguin utilitzades cada vegada més les friccions.

Aquestes friccions es fan generalment a base d'alcohol i fins aleshores no s'havia vist en aquesta utilització més que un mitjà agradable per a eliminar de la superfície de la pell la suor i les impureses tot i procurant una sensació de benestar.

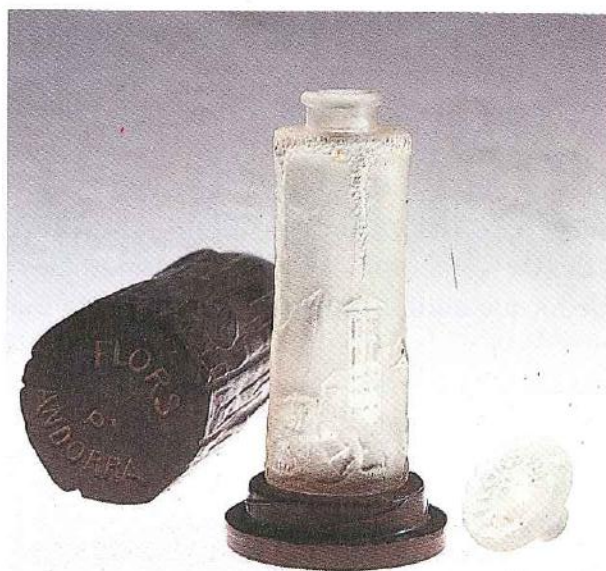
Ara bé, els metges han demostrat recentment que la pell té un poder d'absorció considerable (fins al punt que es pot intoxicar un individu tot friccionant-lo amb solucions alcohòliques tòxiques). A partir d'aquesta observació és fàcil concloure que no ens hem de friccionar més que amb solucions a base d'alcohol de primera qualitat, desprovistes de tot producte perillós susceptible de penetrar dins l'organisme a través de la pell.

Un andorrà, VENTURA FORNELLS, va destil·lar el 1856 les flors i plantes de les muntanyes de les VALLS D'ANDORRA, les propietats benèfiques de les quals eren conegudes des de feia temps. Dificultats considerables i els mitjans precaris de què disposava van impedir que aquest precursor arribés a alguna cosa. Els seus hereus, aconsellats per un metge de París, han recuperat aquesta idea i mitjançant procediments moderns han extret de les flors d'aquesta regió els principis medicamentosos benèfics amb el nom de «Flors d'Andorra».

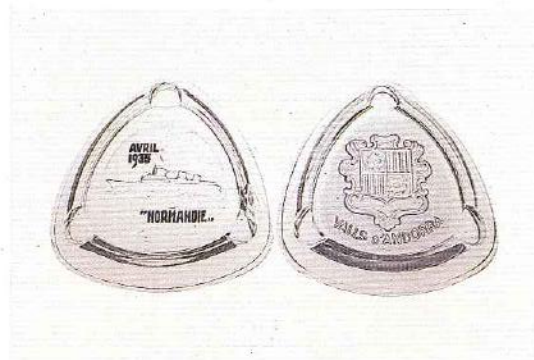
Aquest extracte concentrat constitueix un perfum inimitable que no té res a veure amb els innumerables perfums sintètics actuals.

Diluit en alcohol de primera qualitat, la rectificació del qual es vigila particularment, s'obté una loció que a més de tenir un perfum agradable permet de fer que la pell absorbeixi les nombroses essències de les plantes medicinals que abunden a la regió.

Es tracta doncs d'una solució higiènica que permet realitzar, en friccions quotidianes, un veritable massatge terapèutic.

Flors d'Andorra.

Les imatges dels cendres, l'ampolla del licor de Roc, foren realitzades entre els anys 1936 i 1940.

ELS VIDRES

Quan el 1925, s'inaugura a París l'exposició Internacional de les «Arts Décoratives et Industrielles Modernes», ens trobem davant d'un dels més grans esdeveniments artístics del moment i davant el naixement d'un nou estil; l'Art Deco, que és la conseqüència d'una sèrie d'oposicions per part del públic i els fabricants a causa del caràcter únic i escassament funcional de les peces modernistes.

Fruit d'un desig de renovació i de revisió de l'objecte tant formalment com estructural, l'Art Deco és una síntesi de geometria cubista – on podem percebre els primers símptomes del racionalisme dels anys 30 – i de l'Art Nouveau, influències de les quals no podia escapar-se'n tan fàcilment.

Imatge del Coronel Baulard en forma de sòcol,
amb vidre Lalique.

Escut d'Andorra.

Plaça de
representació
de Lalique.

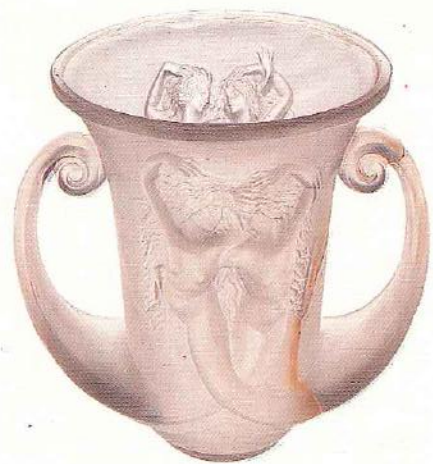
Aquesta exposició reuneix totes les arts decoratives: arquitectura, fusta, metall, ceràmica, vidre, paper, roba, etc. que s'apliquen als objectes d'utilitat, i també als exclusivament ornamentals per la seva sumptuositat.

Lalique presenta el millor de la seva producció en vidre: flascons, estatuetes, motius decoratius, vasos, copes, objectes per a la taula, làmpades i peces d'arquitectura.

Fornells va assistir a l'exposició i fins i tot va participar amb alguns dels seus treballs realitzats al taller de René Lalique.

Les petites joies de vidre i cristall que presentem en aquesta mostra són un bon exemple de la influència del seu amic i mestre, i dels aires de renovació que necessitava el París «des années folles» dominat per la moda i la publicitat.

En aquestes peces convergeixen les característiques del cristall Lalique de línia estricta, la puresa del qual queda suavitzada pel naturalisme de les escultures que representen motius vegetals, animals o femenins, i el contrast del vidre satinat-transparent, que en les mans de l'artista materialitzen, amb la fragilitat del vidre, la bellesa de la natura Andorrana.

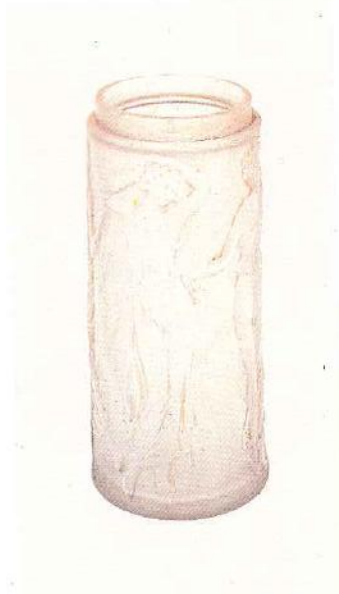
Gerro catalogat per Lalique, realitzat cap el 1939.

Caixa amb vidre i decoracions de flors. és reeditada actualment, però ja figura en el catàleg de Lalique de l'any 1932:

«Verre Sainte Odile».
Per vi blanc d'Alsàcia.

Flascó amb figures de dones.

«Verre ange». Inspirat en l'àngel
de la catedral de Reims.

Una imatge d'un petjapapers que representa la figura d'un brau.

Tinter per a vaixell, la seva principal característica era que no es vessava.

ELS METALLS

Una altra activitat que ens revela el gran polifacètic tarannà artístic de Fornells – com la majoria dels artistes de l'època – és la de gravador de metalls.

La tècnica escultòrica és variada i va des del tractament més modernista, elaborat i ornamental, fins al més senzill i rígid del Deco, sense oblidar les arrels que l'apropaven al Noucentisme Català del qual trobem influències en el seu auto-retrat en bronze.

En aquesta mostra hem volgut incloure algunes d'aquestes obres (peces úniques) que fan palesa la inquietud i les ànsies de constant investigació de l'artista. Hem de destacar una petita capsula realitzada als tallers de Lalique per a Roger et Gallet. Fornells rebé encàrrecs també dels perfumistes Bourjois, Orsay, Worth, etc.

Aconsellat per Lalique que fabricà 27 mascotes per a taps de radiador, d'un èxit aclaparador, Fornells produeix aquest símbol de la velocitat, d'inspiració naturalista.

Encara que la simplicitat geomètrica amb què resolgué la cabellera de la figura s'aproxima al Deco, el tractament de les formes arrodonides, la gran sensualitat i la línia en moviment, transparenta una preocupació realista més característica de l'Art Nouveau.

Malgrat que aquestes peces eren molt sol·licitades, actualment en posseïm poca informació, tot i que són extraordinàriament apreciades pels col·leccionistes tant per la seva raresa, la innegable originalitat i qualitat artística, com pel testimoni que fan d'una època clau.

Simbol de la velocitat, utilitzat com a tap de radiador en els cotxes antics.

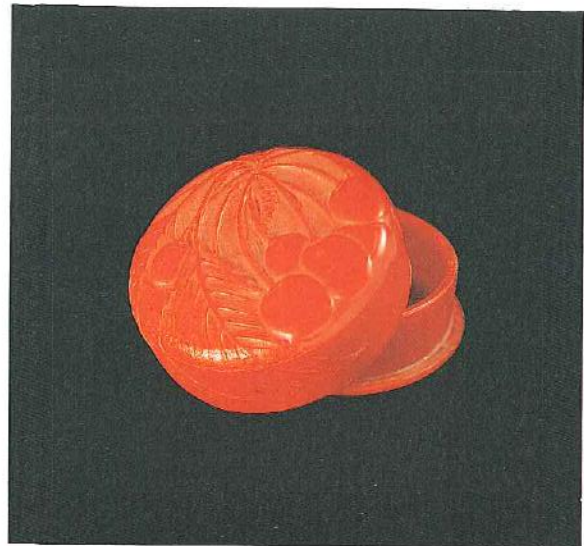
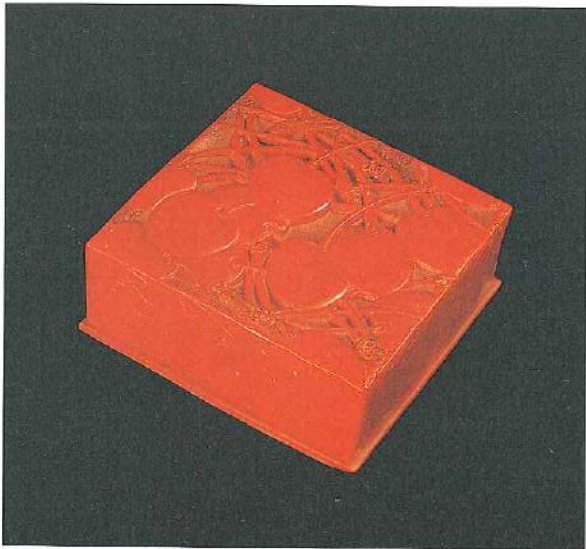
Caixa d'alumini de Lalique, encarregada per Roger et Gallet vers el 1920.

Autoretrat de bronze.

Medalla amb estoig, realitzada el 1920 amb alumini.

Capses de plàstic decorades amb fruits, signades «Lalique».

L'EDAT DE LA MATÈRIA PLÀSTICA

(Texte extret del «Livre d'or officiel de l'exposition de Paris, 1937»)

«Oasis».

«Femme à l'enfant».

«Femme à la biche».

L'EDAT DE LA MATÈRIA PLÀSTICA

(Texte extret del «Livre d'or officiel de l'exposition de Paris, 1937»)

Matèria plàstica: dues paraules que engloben tota l'activitat de la vida moderna.

L'edat de la pedra tallada, l'edat de ferro han acabat. L'edat de la Matèria Plàstica comença. Al nostre voltant, quantes aplicacions amagades, que per tota persona que vulgui buscar i reflexionar, han estat enigmes misteriosos.

I per tal d'instruir mitjançant l'evocació, el comissariat general va confiar als arquitectes Cuminal i Bayenm, la construcció d'aquest pavelló que vol fer honor a la indústria francesa de les Matèries Plàstiques.

Efectivament, aquesta evocació revela al visitant la multitud d'objectes que ha tocat sovint, dels quals s'ha servit, que ha desitjat a causa de llur color acaronador, però dels quals n'ha pogut discernir poc sovint la fabricació i els orígens. Per iniciar-lo, puntualitzem que per una vegada almenys, químic i artista van saber col·laborar. El primer en va descobrir l'ús, el segon li va donar la forma harmoniosa.

La dona, que sempre ha tingut el paper d'inspirar els enamorats i els poetes, no va decebre en el seu paper mil·lenari: per a ella, es van crear els complements més encertats, la pinta, adorna o sosté un edifici de petits bucles, el passador subratlla un ondulat graciós, el botó adorna un vestit d'estiu, l'arracada atreu la mirada cap a un calze galibat, el collaret, l'anell, el penjoll fan que sigui encara més desitjable.

Fins i tot sembla que un pinzell màgic hagi envernissat les parets. Dibuxos s'estenen al llarg dels frisos i, abandonant la pintura a l'oli, els artistes van reconstituir laques meravelloses, seguint l'exemple dels Asiàtics, mitjançant la pintura a l'oli.

Les columnes es burlen de llurs avantpassats amb fustes i capitells de pedra, encara que siguin iònics, ja que elles també es revesteixen i s'adornen amb el producte nou.

«Roses».

«Narcisses».

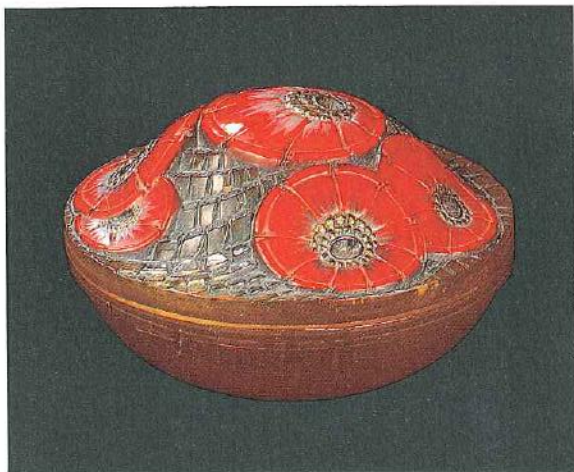
Capsa decorada amb un vaixell.

El misteri es fa encara més desconcertant i la llum afegeix el seu joc i relleu a la forma dels objectes. Colorants luminescents i fosforescents es barregen amb la matèria plàstica. Llur activitat excitada pels raigs ultravioletes resulta més màgica.

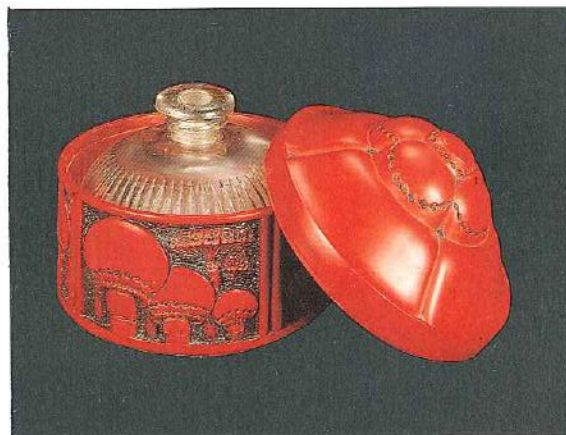
El terra mateix és revestit de lloses de matèria plàstica extremadament dura, una duresa que ha permès aquests claus ben fermes que donen al pobre vianant una seguretat, malauradament, massa sovint il·lusòria.

I són pocs els qui, en baixar l'escala monumental, no troben en llur camp d'acció una nova aplicació de la matèria plàstica. Efectivament, cada esglaó mostra en el seu marc, enmig de conjunts equilibrats, aquests productes, els noms dels quals colpeixen la imaginació.

Visitant, ara ets Amic nostre i et demanes com hem pogut deixar-te ignorar durant tant temps aquestes meravelles. És que, fins avui, savis, industrials i artesans han estat treballant en silenci... en ordre dispersat!

Capsa decorada amb flors.

Un flascó amb motius d'inspiració oriental.

L'Exposició de 1937 va ésser el feliç pretext d'un agrupament desitjat des de feia temps, ja que la cohesió era l'única cosa que podia permetre defensar-se i estendre'n la clientela.

L'Exposició de les Matèries Plàstiques es va realitzar, doncs, per la unió de quatre corporacions principals que, si no figuren igualment en un bon lloc, això no les priva de tenir un mèrit més gran. Són:

Els fabricants de primeres matèries,
Els obrers especialistes,
Els emmotlladors,
Els torners.

1 - Els fabricants de primeres matèries proporcionen llurs productes sota dues formes: la matèria en blocs o en plaques de la qual s'apoderen els utilitzadors per emmotllar-la, tornejar-la, serrar-la, foradar-la, etc., i la pols per emmotllar que és tractada tot seguit pels emmotlladors.

No només han aportat mostres de llurs produccions variades i d'efectes inesperats, sinó que també han volgut que el marc general sigui digne del contingut. Revestiments, basaments, paviments, aparells d'il·luminació, columnes, són fets en matèria plàstica i la luminiscència, la fosforescència, la transparència més perfecta es disputen les mirades de sorpresa.

2 - Només l'esperit dels obrers especialistes és present al Palau de les Matèries Plàstiques, però s'encarreguen de la major part de l'activitat de la nova indústria. Efectivament, són alhora artistes, mecànics, fabricants de matrius i a vegades químics. Del dibuix, de l'acabat, del polir de la matèria metàl·lica en depèn l'excel·lència de la peça acabada.

Una indústria sense obrer especialista es veu condemnada a morir, i la de les matèries plàstiques és, ja des del seu naixement, de les més potents.

3 - Del que fa als emmotlladors, armats de la premsa i del motlle, fabriquen en sèrie els objectes més usuals; objectes, el procés de fabricació dels quals els passejants potser no s'havien pogut imaginar mai fins a la seva visita.

4 - Els torners, comerciants o industrials, són més considerats, però saben la solidesa que els lliga als obrers especialistes i als fabricants de maces i de plaques.

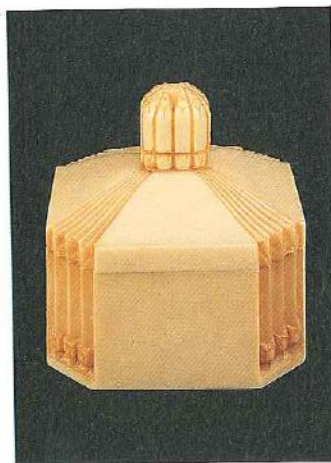
La majoria d'artesans i pagesos, hereus de segles de tradició, poblen una regió ben francesa, la serralada del Jura.

Han estat envejats, han tingut imitadors, alguns els han superat, però ells han conservat el segell i la mestria que només pot establir la tradició. La moda els ha alimentat però té capricis: els artesans han canviat llurs costums, han combatut i han sobreviscut.

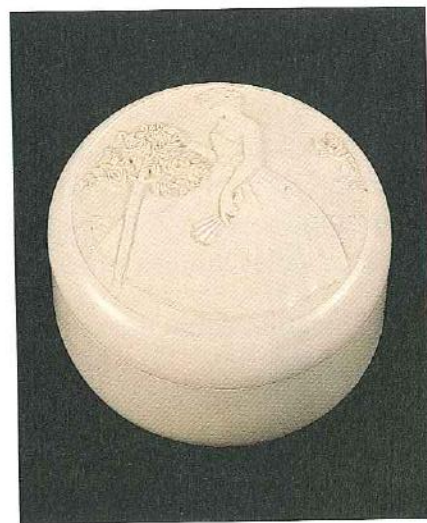
Alguns van dubtar de la possible unió entre l'Art i la Indústria, però l'evolució ràpida d'aquests últims anys ha convençut els més escèptics de la realitat d'aquesta aproximació inevitable.

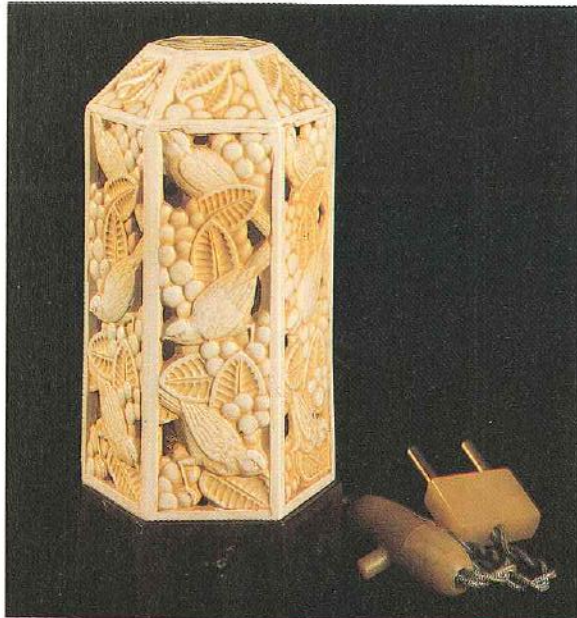
Capsa decorada amb herba de vosc.

Capsa de forma octogonal.

«Lisette».

Llum d'habitació, amb un dispositiu encarregat de perfumar l'atmosfera.

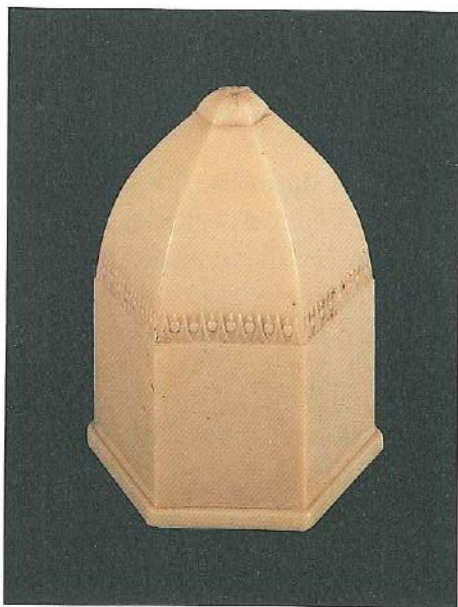
Joc d'escacs de matèria plàstica; es realitzà també amb estany, però no arribà a comercialitzar-se (als voltants de 1940).

Efectivament, s'ha provat que entre dos artistes de la mateixa qualitat, el públic sempre escull el més atractiu. Davant les exigències de la clientela que la fa viure, la indústria no ha dubtat a atribuir als seus productes un caràcter estètic que no n'exclou la utilitat. I és molt més difícil fer algunes línies precioses en un paper o esborrar bonics paisatges, no s'ha d'oblidar que primer de tot s'ha de donar cos en línies belles i pures als desitjos i a les fantasies dels consumidors!

Visitant, Amic nostre, t'he promès instruir mitjançant l'evocació i veig que si bé t'he donat l'evocació, he oblidat de fer la teva instrucció. Tanmateix, tenia la intenció de vulgaritzar sense rebaixar. Sense voler ofendre't, et recordaré que no es pot saber ni conèixer de tot. Permet doncs que, no faci cas de l'exactitud rigorosa i que et doni només una visió general de les nostres fabricacions.

Per tal d'entendre com és d'atraient la diversitat de la nostra indústria, cal distingir dues grans classes de Matèries Plàstiques:

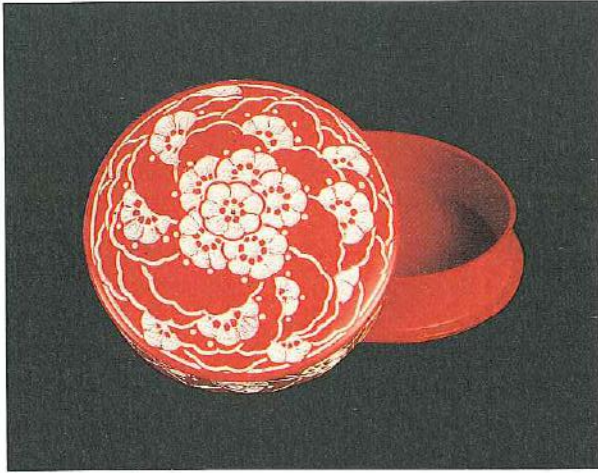
Les primeres es presenten en fulls, bastons, tubs, en general amb un perfil que no difereix massa de l'objecte acabat. Així, una pinta es farà amb una placa, un portamines amb un bastó, un braçalet amb un tub. Les operacions per les quals ha de passar la matèria primera constitueixen la torneria; són operacions de serradura, de tornejat, de premsat, d'encolat, etc. Entre aquestes matèries plàstiques hi ha el cel·luloide, que ha contribuït des de la seva aproximació al renom de la indústria d'Oyonnax; la caseïna formolada, de data més recent, és la primera matèria per excel·lència dels portaplomes, portamines, articles de despatx; l'acetat de cel·lulosa, que presenta l'avantatge de no ésser inflamable. Finalment, la que ha aparegut darrerament, la resina sintètica, ofereix als fabricants d'objectes de moda el recurs dels colors bonics i, sobretot, de la transparència de cristall.

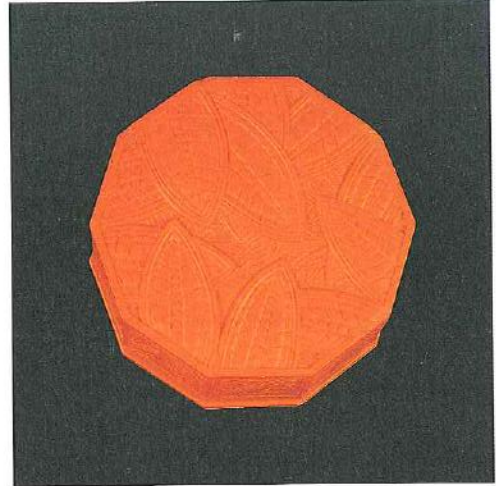
Capsa hexagonal any 1925.

Medalla de la Mare de Déu de Meritxell, realitzada entre 1936 i 1940.

Peça de plàstic anomenada «EGLANTINE».

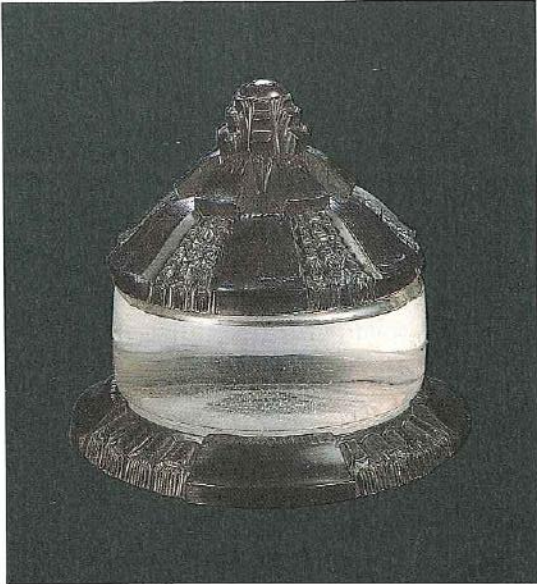

Capsa vermella de deu cares decorada amb fulles.

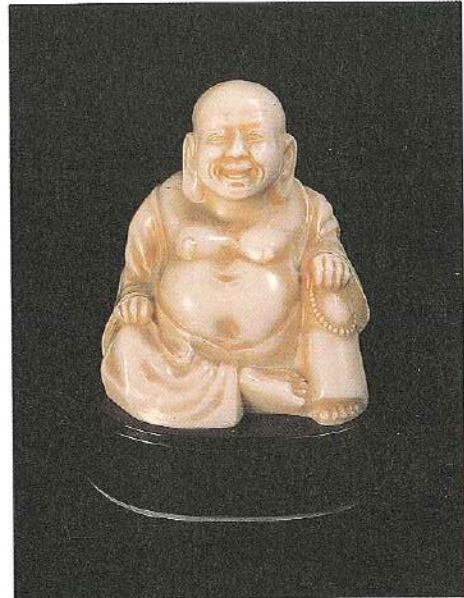
Les altres matèries es presenten en forma de pols o de grans que faciliten directament, després de l'acció simultània de la calor i de la pressió, l'objecte acabat. Aquesta transformació constitueix l'emmotllament.

Les primeres matèries emmotllades es basaren en resines naturals, que tenen la propietat d'estobar-se sota l'acció de la calor i de donar un sòlid força resistent, després del refredament. Els productes a base d'acetat de cel·lulosa presenten sensiblement les mateixes característiques i la indústria de l'emmotllament de les matèries plàstiques només s'ha desenvolupat realment després de l'aparició de les matèries per a emmotllar a base de resines sintètiques.

Aquestes matèries tenen la propietat remarcable de fondre's, o almenys d'estobar-se, sota la influència de la calor de manera que s'adapten als contorns d'un motlle. En continuar l'acció de la calor, la matèria acusa una transformació físico-química que la fa tornar infusible i sense volum. Això permet l'execució amb peces d'utilització domèstica com plats, tasses, cassons... Fan, a més, la competència avantatjosament a la porcellana en

Capsa de vidre i matèria plàstica.

Imatge de Buda «Dieu de la montagne», comercialitzada vers el 1934 i que és còpia d'un original que figura en una col·lecció privada. Comercialitzada principalment al Canadà.

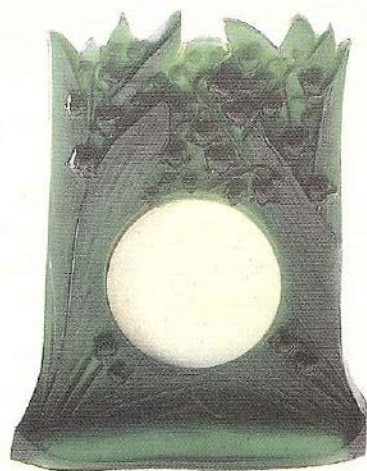
la indústria elèctrica, són emprades correntment en la indústria de l'automòbil i aeronàutica on llur lleugeresa, solidesa i resistència elevada als agents atmosfèrics són de gran utilitat.

Actualment la indústria de les Matèries Plàstiques és una de les que tenen més perspectives de futur. L'interès suscitat pel nostre Pavelló a l'exposició permet de no dubtar-ne més. Els nombrosos productes són apreciats no només per la riquesa de colors sinó també per les qualitats tècniques, fins al punt que es buscaria amb dificultat un àmbit en el qual les matèries plàstiques no s'hi haguessin implantat. Les primeres matèries antigues, que exigeixen per a llur transformació un utilatge complicat i molta mà d'obra, retrocedeixen. Les lleis socials actuals accentuen aquest moviment de retrocés.

Isi, a primera vista, l'interès d'utilització de les Matèries Plàstiques pot semblar dubtós, raons d'economia racional han de fer-ne veure l'evidència. Efectivament, l'acer, la fosa i altres metalls són coses precises per al país. Tota indústria que permeti prescindir-ne, segur que és una indústria de futur, ja que les Matèries Plàstiques permeten de realitzar-ho amb les millors condicions.

Per tant, l'home instruït té clar que la Indústria de les Matèries Plàstiques no només és de luxe, sinó també de Defensa Nacional.

Així doncs, la col·lectivitat és qui ha de fomentar una forma d'activitat humana destinada a fer un gran servei el dia que la Nació hagi de defensar la seva autonomia.

porta rellotge amb decoracions de «FLEURS DE MUGET», estil Lalique, realitzat amb acetat de cel·lulosa que no arribà a comercialitzar-se.

Passador per als cabells, que Eduard Fornells realitzà per a la seva mare (peça única).

AOUT - 1936

N° 118

LE BILLARD SPORTIF

L'artisanat à l'honneur

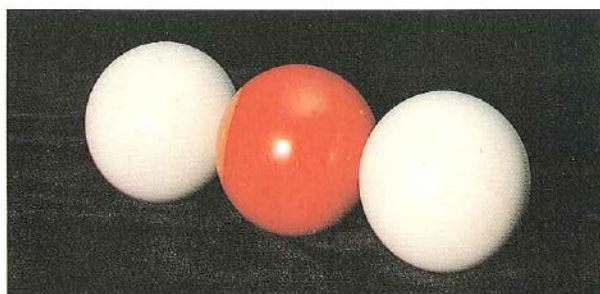
**UN HOMME A TROUVÉ
LA SYNTHÈSE DE L'IVOIRE**

PRIX
2
FRANCS

NE CHERCHEZ PLUS.

La revista «Le Billard Sportif», el 1936, li dedica una àmplia entrevista, gràcies a la gran acceptació de les boles de plàstic que substitueixen les d'ivori.

Després de molts assajos, proves, desencisos i consultes amb tècnics d'aquestes noves matèries encara desconegudes en el món de la indústria, que anomenaven vulgarment «plàstic», i que tothom pronosticava de revolucionària dins el món de la indústria... Eduard Fornells, a la fi, havia aconseguit trobar la síntesi de l'ivori artificial.

Per aquest motiu l'any 1936 fou decisiu en la seva vida, diferents Federacions de Billar homologaren unes boles realitzades amb material sintètic. Els arguments més convincents d'aquest fet els proporcionà «Les Constatations du Conservatoire des Arts et Metiers», institució que depenia del «Ministère de l'Instruction Publique et des Beaux Arts».

Les característiques més importants d'aquestes boles sintètiques se centraven principalment en una important reducció del preu de cost, un grau d'absorció de la humitat vuit vegades inferior i un comportament superior sobre la taula de joc, que donava a l'utilitzador més seguretat en el moment de realitzar la jugada. Aquestes proves realitzades pels esmentats estaments obligaren a deixar d'utilitzar les boles de billar, fins llavors clàssiques, que s'obtenien de les defenses dels elefants en una quantitat mai no superior a quatre per defensa.

Totes les revistes especialitzades de l'època s'adonaren de la importància d'aquest descobriment i se'n feren ressò de manera important, com ho demostren les revistes de l'època. Eduard Fornells començà a exportar, així, arreu del món les seves boles de Billar que comercialitzava amb el nom de «FOR».

J. M. Ubach

EDUARD FORNELLS I LA FOTOGRAFIA

EDUARD FORNELLS I LA FOTOGRAFIA

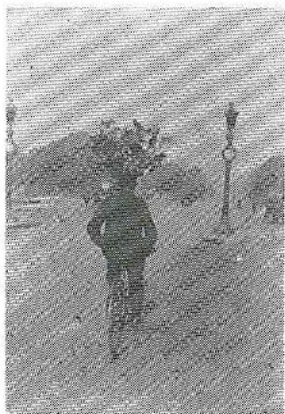
Repassant les fotografies (tiratges originals) que conserva la família, algunes publicades en aquest catàleg principalment la part que tracta de la seva vida a París, no he pogut evitar de pensar en l'existència d'un cert paral·lelisme amb els fotògrafs que, establerts a París, ens deixaren una col·lecció de documents gràfics reflex fidel d'una època en què s'intuïa o es preparava una nova visió o una altra reflexió sobre el món de les Arts en general.

Brassai, arribat a París vers el 1925, i a qui Henry Miller anomenava «l'ull de París» reinventava els paisatges urbans d'aquesta magnífica ciutat, i redescobria els seus habitants, principalment els dels barris més freqüentats pels artistes.

Henri Cartier-Bresson, possiblement un dels màxims representants de la «Live Photography» defineix aquest important moviment com el «Moment decisiu» que arreu del món practican ja fins als nostres dies molts fotògrafs. És difícil d'explicar en aquest tipus d'imatges, on comença i on acaba la barreja de fotografia de reportatge i l'altra anomenada el «moment decisiu». Sens dubte es tracta d'una gimnàstica mental que el fotògraf ha de practicar de manera constant, i que pot arribar a convertir-lo en un observador d'excepció – redescobridor – d'innombrables espais, paisatges, personatges... infravalorats o massa acceptats per l'espectador normal.

Aquesta efervescència que vivia París de segur que no deixà indiferent Eduard Fornells que, d'una manera més discreta, practicà com a afeccionat de qualitat aquesta gimnàstica mental, tan necessària per a tots els artistes.

M'agradaria per acabar aquest text, transcriure-us un paràgraf d'Edouard Boubat, un dels fotògrafs francesos que respira poesia en totes les seves imatges.

«Quelque'un rêve qu'il traverse le Paradis; il reçoit une fleur pour preuve de son passage. Au réveil qu'il rencontre une femme; elle lui donne un baiser. Au réveil, où est le baiser?

Quelqu'un traverse la vie en rêvant. Au réveil il reste quelques photographies, dans une boîte, dans son portefeuille, dans un livre. Alors c'est un livres de photos.

Qui, c'est un livre de tout: de rencontres, de personnes réelles, de regards partagés, d'éblouissements, de portraits de la lumière; mais pas tellement de souvenirs ni de passé puisque c'est toujours présent, comme un cadeau». [Texte d'Edouard Boubat - (Rencontres volées)].

Possiblement aquest seria el missatge que volia deixar-nos Eduard Fornells, no obstant això, aquest any en què se celebra el cent cinquanta aniversari de la fotografia, penso que podem gaudir d'aquest passat, que continuarà sent present gràcies a la fotografia.

Josep M. Ubach
agost de 1989

Altitude 2400 m.

FONT DEL VAIIRA
VALL D'ANDORRA

"La montagne semble immobile comme des tours sous le ciel mouvant des saisons."
"Andorra" Isabelle SANDY

ANDORRA
LA VELLA
(vista
sud)

"L'azur violent du ciel combait le lavoir que rayait ces instants l'aile pointue d'une hirondelle".
"Andorra" Isabelle SANDY

ST-JOAN
DE CASELLAS en 1916
CAMI VELL
D'ANDORRA LA VELLA

F. Fournilly
1916

"Dans les vallées d'Andorre
un son de cloche résonne
jusqu'au fond des temps".
"Andorra" Isabelle SANDY

(Vista est) ANDORRA LA VELLA

F. Fournilly

"Les yeux prudents des jeunes filles biset, comme
l'œil vif et les yeux des hommes sont brillants de
soleil".

"An Jorra" Isabelle SANDY

En trobar aquesta petita col·lecció d'imatges d'Andorra, egoïstament no puc deixar de pensar que hauria d'haver estat molt més àmplia i d'aquesta manera, avui, gaudiríem d'uns documents gràfics interessantíssims i d'un treball literari de gran qualitat.

El secret d'aquesta extraordinària col·laboració entre Isabelle Sandy i Eduard Fornells rau, sens dubte, en la comunió de dos medis de comunicació, la iconografia i l'escriptura. L'un representa la realitat més fidel de l'espai geogràfic, i l'altre aprofundeix en el món dels sentits a través de les percepcions i deixa volar la imaginació de l'observador segons aquest cregui convenient.

Aquesta mena de relació per assolir un mateix fi em fa pensar en una frase de Saint-Exupéry: «Estar enamorat no és mirar-se als ulls, és mirar tots dos en la mateixa direcció».

Aquest enamorament es diu Andorra, i Sandy i Fornells col·laboren per comunicar imatges, sensacions o somnis, i ens permeten avui gaudir, encara que sigui d'una manera limitada, d'aquesta necessitat tan humana que s'anomena comunicació.

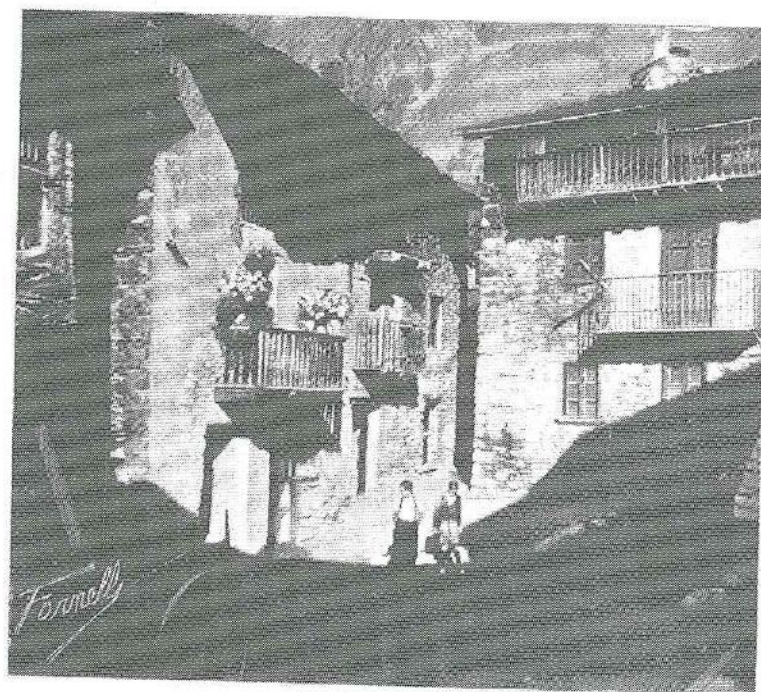
J. Me UBACH

Agost, 1989

CAP DEL CARRE
ANDORRA LA VELLA

"Les terres antiques servan-
tes et nourrières du loyer,
les terres gorgées des cen-
dres d'une même race tres-
sallirent aux cantiques des
vicinis".
"Andorra" Isabelle SANDY

PLACA MONTJO
ANDORRA LA VELLA

"Sur les pierres de la place
cristalline les points sabots
des mules".
"Andorra" Isabelle SANDY

EDUARD FORNELLS 1887/1942

- 1887 - Neix a Barcelona el 14 d'abril de 1887, de pare andorrà. En aquesta vila passa la seva joventut. L'origen de la família Fornells a Andorra la Vella és d'abans de 1800. A la Casa Col·lector, que encara existeix a Andorra, hi nasqueren 13 Fornells.
- 1902 - Forma part de l'Orfeó fins el 1906.
- 1903 - Obté el diploma de «Gravador cisellador en metalls» a Barcelona, lliurat per l'ajuntament de Barcelona.
Esdevingut «Graveur ciseleur en chambre» viu al 109 del carrer Bruch a Barcelona.
- 1907 - Viu a Santander on comença a treballar a la Compagnie des Cirages Francais.
- 1909 - Va a París, on retroba molts dels seus amics artistes catalans i s'instal·la al núm. 40 de la Rue Marbeuf com «Graveur-Ciseleur en chambre».
- 1911 - Coneix al gran Maître-Verrier René LALIQUE i per la finura dels seus gravats i «gaufrages» entra al seu servei al 1r pis del Cours Albert 40, a París.
- 1913 - Seguint els consells del seu mestre, s'estableix pel seu compte al núm. 38 de la rue Stendhal de París.
- 1918 - Es casa l'11 de novembre amb Joaquina AMAT DURAN, nascuda a Sabadell, a l'església «Des Blancs Manteaux» de París el mateix dia de l'armistici.
- 1919 - Fa recerques i realitza objectes artístics amb alumini per emplomar. Els primers objectes de matèria plàstica que fa, el motiven per crear una premsa amb acetat de cel·lulosa de RHONE POULENC.

- 1920 - El desenvolupament dels utilatges per treballar el cristall li permet de millorar la seva recerca sobre els productes derivats del plàstic. René Lalique, en veure'n els resultats, el motiva a continuar.
- 1925 - Participa a l'Exposition des Arts Decoratifs et Techniques Modernes.
- 1930 - Al taller de Fornells ja hi treballen diversos gravadors, ciselladors, decoradors, mecànics... Té, entre altres, una important clientela de perfumers: BOURJOIS, ROGER GALLET, ORSAY, WORTH; i realitza els seus monogrames i alguns flascons.
- 1937 - Participa a l'Exposition Internationale des Arts et Techniques hi obté la Medalla d'Or.
- 1936 - Construeix una casa a Andorra la Vella, al núm. 18 de l'Avinguda Meritxell i comercialitza els articles que fabrica i els perfums Flors d'Andorra, Aigua de Fricció amb perfum de Grandalla. La societat Antoine Chiris de Grasse fou l'encarregada de l'elaboració d'essències de tabac. Comercialitza, al mateix temps, un flascó amb una representació de l'església de Sant Joan de Caselles i el licor d'Andorra a base d'anís; més endavant hi suma altres objectes de porcellana, bijuteria i cristall Lalique. Durant aquests anys inicia la seva amistat amb Isabelle Sandy, el Síndic Francesc Cairat, el Coronel Baulard i Viladomat i altres que provenien d'Espanya i els ajudà desinteressadament.

Vers els anys 40 viatja sovint a Anglaterra i Alemanya per seguir el desenvolupament de les noves matèries. Intueix el ressò que, gràcies a les seves qualitats, aquests materials tindran i comença a interessar-se per fabricar peces d'utilització industrial. Malauradament, mor a l'edat de 52 anys; estimat entre els membres de la seva professió deixa un excel·lent record de capdavanter.

BIBLIOGRAFIA

Andorra ou les hommes d'airain, de Isabelle Sandy, (Ed. Plon et Nourrit).

Història de la fotografia, de Marie Loup Sougez, de (Ediciones Cátedra).

Chronique du XX Siècle (Larousse, RTL).

Journal des Avant-Gardes de Jean-Luc Daval (Ed. Skira).

L'Art des années 20 de Gilles Néret (Ed. Seuil).

La Nouvelle Andorra de Isabelle Sandy (Ed. Plon et Nourrit).

Le Billard Sportif.

Livre d'or officiel de l'exposition de Paris, 1937.

Rencontres volées, de Edouard Boubat.

Volem agrair les mostres d'interès i col.laboració palesada per moltes persones del nostre Principat i que ens seria difícil d'enumerar. Així com la bona voluntat de tota la família Fornells en especial de Susagna Pascal, Genoveva Fornells, Joan Enric Fornells, Gilbert Fornells, Pasquala Fornells, Robert Fornells, Jacques Blard, i Robert Blard.

La Conselleria d'Educació i Cultura

Edita :

M. I. Govern d'Andorra
Conselleria d'Educació i Cultura

Dipòsit Legal: AND - 228 - 1989
ISBN: 99913-9-031-6

Conseller d'Educació i Cultura :

M. I. Sr. Roc Rossell Dolcet

Biografia i textos :

Genoveva Fornells
Gilbert Fornells
Anne Hormiere
Antoni Morell
Xefa Pallarès
Josep Mª Ubach

Disseny cartell, catàleg, i muntatge exposició :

Departament de Cultura, Aurea Bellera, Xefa Pallarès i Josep Mª Ubach

Fotografies i reproduccions :

Eduard Fornells
Joan Campabadal
Josep Mª Ubach

Han participat en l'elaboració d'aquesta exposició :

Aurea Bellera, Joan Campabadal, Eva Casal, William Danjon, Joan Domènech, Gilbert Fornells, Jordi Iglesias, Sílvia López, Antoni Morell, Nicolau Obiols, Xefa Pallarès, Jesús Rechi, la Biblioteca Nacional, els Arxius Nacionals, el D.A.L. i la col·laboració de la Conselleria d'Educació i Cultura, Fornells S.A. (Nangis), Claude Baulard, René Baulard, Robert Blard, Odette Boulanger, Daniëlle Escher, Robert Frankhauser. La Direction des Douanes de Perpignan, i Francis Connesson.

Coordinació general :

Josep Mª Ubach.

Imprimeix :

GRAFINTER - C/. Roureda de Sansa, 37 - Andorra la Vella.